

Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap

>Retouradres Postbus 16375 2500 BJ Den Haag

Aan alle schoolbesturen en scholen in het funderend onderwijs in Nederland

Primair Onderwijs
Rijnstraat 50
Den Haag
Postbus 16375
2500 BJ Den Haag
www.rijksoverheid.nl

Onze referentie
27460733

Datum 23 maart 2021

Betreft Informatie voor het funderend onderwijs over het Nationaal Programma
Onderwijs

Geachte besturen en schoolleiders,

De huidige generatie leerlingen verdient, ondanks de coronacrisis, alle kansen op volwaardig onderwijs en een goede toekomst. Dat vraagt veel van u als scholen. Het kabinet heeft op 17 februari jongstleden het meerjarige Nationaal Programma Onderwijs van in totaal 8,5 miljard euro aangekondigd om hierbij te helpen. Op 22 februari is het debat geweest met de Tweede Kamer. Sindsdien is er hard gewerkt om de organisatie neer te zetten en is er overleg opgestart met vertegenwoordigende organisaties uit het onderwijs en met gemeenten. Inmiddels staan de kaders voor de uitwerking van het Programma. Deze brief bevat daarop een toelichting en op wat ons gezamenlijk de komende tijd te doen staat.

Iedereen in het onderwijs heeft zich de afgelopen periode onder moeilijke omstandigheden enorm ingespannen om het onderwijs zoveel mogelijk door te laten gaan. Dat is een groot compliment waard en geeft ook vertrouwen in de komende periode. Want u en uw schoolteam zijn van cruciale waarde bij de praktische uitvoering van het Programma.

U kent uw leerlingen het beste en u kunt dus het beste uitvoering geven aan het wegwerken van vertragingen bij uw leerlingen. Ik besef heel goed dat dit een uitdaging is en dat we veel van u en uw schoolteam vragen, maar u staat er niet alleen voor. U kunt rekenen op extra financiële middelen, inhoudelijke ondersteuning en informatie vanuit het Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap (OCW) en ik ben hierover in goed overleg met alle betrokken partijen. De gemeente kan u ook helpen. Ik vraag u ook om vroegtijdig de samenwerking met uw samenwerkingsverband en gemeente te zoeken, omdat zij belangrijke partners zijn bij het opstellen en uitvoeren van uw plannen.

Ik ga in deze brief in op het proces dat we de aankomende maanden met elkaar zullen doorlopen. Omdat we aan het begin van het proces staan is nog niet alle relevante informatie beschikbaar. Ik vraag daarvoor uw begrip. In de komende maanden zult u per brief meer informatie ontvangen. Daarnaast is er op rijksoverheid.nl/nationaalprogrammaonderwijs meer informatie beschikbaar. Deze informatie wordt steeds aangevuld.

Het proces voor de aankomende maanden

Graag schets ik wat u de komende maanden van het ministerie van OCW kunt verwachten en wat wij van u verwachten. De stappen die ik hieronder beschrijf, zijn ook overzichtelijk weergegeven in de bijlage.

Tot en met de zomer

De maanden van onderwijs op afstand zijn een uitdaging geweest, zowel voor u en uw team als voor de leerlingen en hun gezinnen. Inmiddels vindt het onderwijs weer (waar het kan) op school plaats. Ook dat is weer wennen en brengt, gezien de algemene coronamaatregelen, uitdagingen met zich mee, en risico op verdere vertraging.

Het is de bedoeling dat u zo snel mogelijk begint met het inlopen van de vertragingen, maar er is ruimte om waar nodig achterstanden in de komende twee schooljaren in te lopen. Om verdere vertragingen te voorkomen kunt u focus aanbrengen door de nadruk te leggen op de kern van de lesstof. Dit kan door bijvoorbeeld in beeld te brengen welke lesstof eventueel later aan bod kan komen. Veel scholen doen dit al. Op korte termijn komt SLO met een handreiking om dit proces te ondersteunen en meer zicht te geven op de kerndoelen en eindtermen, ook in relatie tot verschillende leermiddelen. Bij de overgang van po naar vo roep ik de sector op kansrijk te adviseren en kansrijk te plaatsen, en om leerlingen die naar een andere school gaan 'warm' over te dragen. Dit vraagt om een nauwe samenwerking tussen po- en vo-scholen in de regio en een goede betrokkenheid van ouders.

Daarnaast is het de bedoeling om aan leerlingen die extra onderwijs en begeleiding nodig hebben ook een aanbod te doen in de zomervakantie. U kunt er bijvoorbeeld voor kiezen om in de zomervakantie de eerste en de laatste week van de vakantie een aanbod te organiseren. Het volgen van lessen is facultatief voor leerlingen. Ik vraag u wel om deelname te stimuleren. Scholen kunnen hierbij samenwerken en gezamenlijk een aanbod doen. Vanuit het Programma wordt financiële ruimte geboden hiervoor, zo wordt de subsidie voor Inhaal- en Ondersteuningsprogramma's herhaald.

Tot en met april: schoolscan

Om gericht te werken aan de coronagerelateerde vertragingen is het belangrijk om goed te weten waar uw leerlingen nu staan. Er wordt van u verwacht dat u daarvoor een zogenaamde 'schoolscan' uitvoert. Dit is een probleem- en behoefteanalyse op leerling- en schoolniveau op basis waarvan u vervolgens een beredeneerde en onderbouwde keuze kunt maken voor passende interventies. De analyse richt zich op de leerontwikkeling, sociale ontwikkeling en welbevinden van leerlingen, bijvoorbeeld door te kijken naar de thuissituatie en ondersteuning die leerlingen daar krijgen. Het betreft niet alleen taal en rekenen maar alle leergebieden zoals ook Mens en Maatschappij of Kunst en Cultuur. De scan geldt voor alle leerlingen, dus ook voor de thuiszitters die onder de verantwoordelijkheid van uw school vallen. Ook bekijkt u met de schoolscan wat leraren nodig hebben om leerlingen zo goed mogelijk te ondersteunen of welke externe expertise nodig is. Het is belangrijk om voor de schoolscan gebruik te maken van de bij u aanwezige kwantitatieve en kwalitatieve gegevens, bijvoorbeeld de gegevens uit het leerlingvolgsysteem of uit de NCO

coronarapportages.¹ En uiteraard kunt u aansluiten bij de reguliere leerlingenbesprekingen. Voor het mentaal welbevinden en de sociaal-emotionele en executieve ontwikkeling kunt u gebruik maken van expertise uit bestaande zorgstructuren. Van u wordt verwacht dat u ouders actief betreft bij de analyse, en uitkomsten en bevindingen over individuele leerlijnen deelt met leerling en ouders en hen betreft bij de vraag wat een passend vervolgtraject is. Op korte termijn komt er een stappenplan voor de schoolscan beschikbaar op de website. Dit stappenplan (inclusief een format) is bedoeld als hulpmiddel en laat ruimte voor schooleigen invulling. Het maken van een scan is wel verplicht, evenals het hierover op hoofdlijnen aan OCW te rapporteren. We vragen u ook om de gemeente over de analyse van de opgelopen vertragingen te informeren, zodat gemeenten al vroegtijdig kunnen nadenken over welke aanvullende onderwijsprogramma's, begeleiding of kennis zij ter ondersteuning voor scholen kunnen bieden.

April-mei: keuze interventies menukaart

Op basis van de uitkomsten van de schoolscan, moet u een plan maken voor een aanpak op uw school. Voor deze aanpak kunt u kiezen uit een lijst van interventies, die als een soort 'menukaart' in april beschikbaar komt op de website. De menukaart wordt samengesteld in samenwerking met deskundigen uit de wetenschap, en met docenten en schoolleiders. Uiteraard is het ook onderwerp van gesprek in de overleggen met vertegenwoordigende organisaties. De interventies die hierop staan zijn bewezen of aannemelijk effectief. U dient een keuze te maken uit de interventies op deze menukaart. Daarvoor 'matcht' u de uitkomsten van de schoolscan met de mogelijke interventies. Bij de keuze voor interventies kunt u uiteraard ook de visie en specifieke kenmerken van uw school meewegen. En er is mogelijkheid tot maatwerk in de uitwerking van de interventies. De interventies zijn zowel gericht op het directe contact met de leerling, als op het verhogen van de interne kwaliteit. Denk hierbij aan zaken als schoolontwikkeling of extra ondersteuning van docenten, zoals scholing zodat zij leerlingen meer individuele ondersteuning kunnen bieden. Daarnaast is het de bedoeling dat alle betrokkenen binnen de school samen optrekken, en dat u gebruik maakt van de kennis en expertise bij gemeente en samenwerkingsverband. Ook is het van belang dat u een balans zoekt tussen inzet van uw eigen personeel ten behoeve van een duurzaam effect en eventuele externe inzet om extra capaciteit te creëren of specifieke expertise binnen te halen. Ook de medezeggenschapsraad moet betrokken worden, om te komen tot een breed gedragen pakket aan maatregelen die passen bij uw school. Ouders spelen hierbij uiteraard een belangrijke rol.

Mei-juni: Schoolprogramma opstellen

De gekozen interventies worden vervolgens door u verwerkt in een 'schoolprogramma'. Dit kan een addendum op het schoolplan zijn. Hiervoor gelden enkele randvoorwaarden zoals: beschrijving van conclusies uit de scan, doelstellingen die hieruit voortvloeien, en de gekozen aanpak. Dit schoolprogramma is uw plan van aanpak voor de inzet van de interventies en de financieringsverantwoording daarvan in de schooljaren 2021/2022 en 2022/2023, inclusief duurzame borging van de resultaten van die inzet in de periode daarna. Het schoolprogramma bevat bovendien afspraken over de monitoring van de uitvoering en de resultaten op schoolniveau. Het schoolprogramma is het

¹ Meer informatie kunt u vinden op <https://www.nationaalcohortonderzoek.nl/lvs-project/>.

resultaat van overleg tussen alle betrokkenen in de school en wordt na instemming van de medezeggenschapsraad vastgesteld en bij voorkeur gepubliceerd op internet. Het is cruciaal is dat schoolteams worden betrokken bij de te maken keuzes voor het schoolprogramma. Vanuit het ministerie wordt ondersteuning geboden bij het opstellen van het schoolprogramma. Het schoolprogramma hoeft niet aan OCW worden toegestuurd. Wel ben ik van plan om u om te zijner tijd via een online-portal een aantal vragen te stellen, zodat wij een beeld krijgen van de resultaten van de scan, de globale inhoud van het programma en de gekozen interventies. Het is de bedoeling dat scholen in de loop van 2022 opnieuw een schoolscan uitvoeren om de voortgang van de beoogde maatregelen te bezien en te kijken waar uw leerlingen staan, en op basis daarvan het programma indien nodig bij te stellen.

Het hele proces van scan tot en met programma is een samenspel van alle betrokkenen binnen uw bestuur en scholen. Hierbij ligt de formele verantwoordelijkheid voor de formatieve, financiële en inhoudelijke gevolgen op het gebied van onderwijskwaliteit bij het bestuur. Het bestuur ontvangt het geld en legt hierover verantwoording af via het jaarverslag. Tegelijkertijd ligt de regie op schoolniveau. Daar vindt immers de analyse plaats, op schoolniveau wordt een programma opgesteld, en de medezeggenschapsraad moet instemmen met het programma. Dat maakt het beter mogelijk om een programma te maken met betrokkenheid van docenten, ouders en (in het voortgezet (speciaal) onderwijs) leerlingen. Ik nodig u van harte uit om waar wenselijk ook activiteiten bovenschools of zelfs bovenbestuurlijk te organiseren, zoals bijvoorbeeld in samenwerkingsverbanden, en hierover afspraken te maken. Ik vraag u om bij het opstellen van uw schoolprogramma overleg te zoeken met de gemeente en de gemeente na vaststelling van het programma door het bestuur hierover te informeren.

Samenwerking met gemeenten

Gemeenten kunnen op basis van uw informatie bepalen welke aanvullende programma's, begeleiding of kennisdeling zij ter ondersteuning aan scholen bieden, met name voor scholen met extra uitdagingen. Ook kunnen gemeenten u vanuit hun verantwoordelijkheid voor de jeugdzorg op het mentale en sociaal-emotionele vlak helpen of samenwerking tussen besturen en scholen faciliteren, en indien nodig het contact met de ouders leggen. Zo kunnen gemeenten in de regio verbindingen leggen en samenwerking organiseren tussen onderwijs, kinderopvang, (jeugdgezondheids)zorg, sociaal werk, welzijn, sport en cultuur. Een goede samenwerking tussen alle partijen in de regio zorgt voor een breed integraal aanbod voor leerlingen.

Financiering

In het kader van het Programma is veel geld vrijgemaakt, dat op verschillende manieren beschikbaar komt voor scholen en gemeenten.

Op dit moment worden verschillende subsidieregelingen en aanvullende bekostigingsregelingen uit het Programma en voortvloeiend uit de eindexamenmaatregelen 2021 uitgewerkt.

- De regelingen inhaal- en ondersteuningsprogramma's en extra hulp in de klas zullen worden herhaald en naar verwachting in april gepubliceerd. Uitgangspunt hierbij is om zoveel mogelijk aan te sluiten bij de huidige opzet van deze regelingen.

- Scholen ontvangen dit jaar een aanvullende bekostiging om extra ondersteuning te bieden aan examenleerlingen.² De inschatting is nu dat scholen voor minimaal 20 procent van hun examenleerlingen een bedrag van 885 euro krijgen. De regeling waarin onder andere deze aanvullende bekostiging wordt uitgewerkt zal naar verwachting in april worden gepubliceerd. Het streven is dat scholen de aanvullende bekostiging voor de extra ondersteuning van examenleerlingen in de maand juni ontvangen.
- Een subsidieregeling om brede en verlengde brugklassen te stimuleren wordt momenteel voorbereid. Publicatie zal naar verwachting kort na de zomervakantie plaatsvinden.
- De aanvullende bekostiging voor nieuwkomers wordt tijdelijk herhaald tot maximaal 4 jaar. Scholen in het primair onderwijs kunnen vanaf 1 mei deze bekostiging aanvragen via een formulier op de website van DUO. De daadwerkelijke bekostiging volgt dan in juli of augustus. Ook in het voortgezet onderwijs komt er extra nieuwkomersbekostiging beschikbaar.

Voor het schooljaar 2021-2022 is nu de inschatting dat voor de ondersteuning aan scholen voor de inzet van de gekozen interventies een bedrag van 700 euro per leerling beschikbaar is. Dit geldt voor leerlingen in het primair en het voortgezet onderwijs. Dit bedrag per leerling is een indicatie, om voorlopig vanuit te gaan. Hierin is de hogere bijdrage voor scholen met veel leerlingen met een hoger risico op vertragingen nog niet meegenomen en is geen onderscheid gemaakt tussen verschillende schooltypen. Uiterlijk in juni komt er meer duidelijkheid over het definitieve bedrag per leerling.

Een van de uitgangspunten in het Programma is dat scholen die het nu al moeilijk hebben extra aandacht krijgen. Hierbij gaat het bijvoorbeeld om scholen met een uitdagende populatie of een opeenstapeling van problematiek of veel risico op vertragingen. Deze scholen ontvangen extra middelen en ondersteuning via het Nationaal Programma. De komende weken wordt dit verder uitgewerkt. Daarbij wordt ook onderzocht hoe scholen met veel achterstandsleerlingen in het voortgezet onderwijs beter in kaart gebracht kunnen worden voor het ontvangen van de extra middelen.

Op korte termijn zal er veel geld beschikbaar komen in het funderend onderwijs. Hoewel deze middelen uiteraard bij voorkeur snel ingezet worden, kunnen we ons voorstellen dat u enige tijd nodig hebt om deze middelen doelmatig te bestemmen. Gezien de huidige omvang van de reserves in het funderend onderwijs en de wens deze af te bouwen is het onwenselijk dat middelen van het Programma ongebruikt terecht komen in de reserves. Het kan natuurlijk voorkomen dat middelen in het ene kalenderjaar worden ontvangen om in het volgende kalenderjaar te worden ingezet. Door een uitspraak van de Raad van de Jaarverslaggeving is het mogelijk om die middelen te verantwoorden als een specifieke post waardoor deze niet in de reserves belanden.

Verantwoording en monitoring

² Meer informatie over de examenmaatregelen en de extra ondersteuning van eindexamenleerlingen vindt u in deze Kamerbrief: <https://www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/eindexamens/documenten/kamerstukken/2021/02/12/aanvulling-besluit-eindexamen-voortgezet-onderwijs-2021>

Er wordt van het schoolbestuur verwacht dat zij jaarlijks via het jaarverslag verantwoording aflegt over de uitvoering en resultaten van het schoolprogramma en de besteding van de middelen. Het bestuur verantwoordt zich in het jaarverslag (XBRL) over de gemaakte keuzes van de inzet van de middelen. Via XBRL geeft het schoolbestuur globaal aan welk deel van de middelen aan welke geaccepteerde interventie uit het keuzemenu is besteed. Ook geeft het schoolbestuur via XBRL aan dat het plan om leervertragingen van leerlingen in te halen op instemming van de medezeggenschapsraad kan rekenen.

Parallel aan de uitvoering van en verantwoording over de schoolprogramma's op schoolniveau wordt op landelijk niveau de uitvoering en ontwikkeling van het Programma gemonitord en geëvalueerd. Hierover volgt meer informatie op de website. Dit is aanvullend op de monitoring die door de scholen en besturen zelf worden gedaan (schoolscan, in kaart brengen leervertraging, bijstellen schoolprogramma etc.).

Kenniscommunity

In het kader van kennis over en ondersteuning bij 'wat werkt' wordt een 'kenniscommunity' ingericht. Hierin is een landelijk en een regionaal niveau te onderscheiden. Op regionaal niveau wordt in ieder geval van u gevraagd om uw bestaande netwerken te benutten en actief in gesprek te gaan met andere scholen en schoolbesturen over de planvorming en uitvoering van en ervaringen met het Nationaal Programma op uw school. Ik werk aan een aanvulling hierop, waarbinnen scholen actief een ambassadeurs- of adviesrol op zich kunnen nemen. Op landelijk niveau zal het Programma niet alleen voorzien in informatie over interventies en kennisnetwerken, maar ook kennisdeling tussen scholen en experts mogelijk maken. De precieze vorm wordt momenteel voorbereid en uitgewerkt. Deze vindt u vervolgens op de website van het Nationaal Programma.

Informatie over het vervolg

Met deze brief heb ik u de eerste informatie over het Nationaal Programma Onderwijs willen verstrekken en u een beeld willen schetsen van de periode tot aan de zomervakantie. Ik kan me goed voorstellen dat u nog veel vragen heeft. Voor de verdere uitwerking voeren we met grote regelmaat overleg met de raden, gemeenten en uiteraard ook met andere betrokken organisaties.

Ik begrijp dat er veel werk verricht moet worden en dat we veel van u vragen. Ik wil hiervoor nu alvast mijn dank voor uitspreken. Ik heb er vertrouwen in dat we met de inzet van alle betrokken in het onderwijs de coronagerelateerde vertragingen bij leerlingen weg kunnen werken.

Met vriendelijke groet,

de minister voor Basis- en Voortgezet Onderwijs en Media

Arie Slob